POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 1·-DIN

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Miklošičeva 22./II. Del. zbornica. — Pošt. predal: 375. — Tel. št. 35-29. — Pošt. ček. rač. št. 17.548. — NAROČNINA: Za nečlane 3 din mesečno. LIST IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO III. LJUBLJANA, SOBOTA, 7. OKTOBRA 1939. ŠTEV. 41.

Pravičnost je naša postava

Stotisoči delavcev in njihovih družin so temeljni kamen našega narodnega življenja.

V revnem siromašnem narodu brez velikih obsežnih naravnih bogastev in brez lastnega industrijskega kapitala so to sami po sebi. Proletarski narod ima v delavskem stanu svoje jedro, svoj stržen.

Narod je bil zato vedno stiskan, izkoriščan. V njem je bil najhuje izrabljan delavski stan. Narod in stan sta tako po neki nujnosti vedno stala v boju za pravico. Skupno sta bila tako napram sili in pritisku nosilca krščanskega družabnega reda, v katerem odločujejo mesto sile in moči duhovne vrednote. Zato se je pri nas ločil narod od tujega kapitala in njegovih nosilcev. Ločil se je tudi od njihovih organizacijskih smeri. Čutil je, da med obema zija prepad. Stan delavcev je iskal pravilne oblike združevanja svojih sil tako, da bi svoje sile strnil s silami proletarskega naroda. Našel je končno, oziroma ustvaril si je to obliko v narodni delavski organizaciji Zvezi združenih delavcev.

Kakorkoli so sicer nasprotniki iz lastnih interesov psovali to novo organizacijo, so psovali v njej ono zdravo hotenje naroda in delavskega stanu, da se končno sprosti okov in vezi, v katerih je doslej tičal.

Mlada opsovana organizacija si je zapisala na prapor: Pravičnost, to je naša postava! Zapisali smo to v našem časopisu, na stenah naših uradnih prostorov blesti z razprtimi črkami isto geslo.

To je za nas vodilna postava, v njenem izpolnjevanju je vršenje naše organizacijske dolžnosti in naših nalog.

Mi se namreč živo zavedamo, da je sedanja družba s tem, kar mi hočemo, s pravičnostjo, za katero se borimo, v nepomirljivem nasprotstvu. Ne z našim krščanskim svetovnim nazorom in ne z našim narodnim čustvovanjem je ne moremo združiti.

Krščanstvo namreč ni vera samo onostranstva, ampak je urejevalec vseh zemskih prilik. Narodnost ni samo skupek enako govorečih, ampak tudi enako čustvujočih ljudi. Krščanstvo ureja vso družbo v okviru svojih načel in ustvarja iz nje celoto, narodnost krščanskega katoliškega naroda ureja del krščanske skupnosti na osnovi istih načel in posebnih prilik.

Naš narod in naš delavski stan ima tako pravico, da so naše prilike urejene v duhu krščanske pravičnosti. Naša organizacija ima dolžnost, da se zato bori.

Zdi se nam primerno, da poudarimo to prav sedaj, ko se ruši vse, kar so gradili in na kar so zidali nasprotniki. Ko brezverski marksizem in z njim v objemu prenapeti socializem zapuščata teoretično in praktično svoja stara pota ob razočaranju in začudenju premnogih, je to potrebno.

Od vsega človeškega prizadevanja in od zvenečih gesel obeh doslej razprtih taborov ni ostalo ničesar. Socializem in boljševizem je ustvaril človek zase, za svoje koristi. Socialističen in boljševiški narod ga enako izrablja zase in za svoje koristi. Zavržena so tam gesla o pravičnosti, enakosti, svobodi in bratstvu. Kakor najhujši kapitalisti si delijo po dogovoru plen tujih narodov in njegovih delavnih stanov brez škrupelnov, brez očitkov vesti. Pravičnosti se režijo v obraz. Pravičnost ni nikoli bila njihova postava!

Kdor izmed delavstva je zato pri nas še veroval vanje in z njimi simpatiziral, ta sedaj lahko vidi, da je proletarskemu slovenskemu narodu in njegovemu delavskemu stanu začrtana samo ena pot borbe za pravičnost. Ta ne sloni na človeških naukih, ampak v doslednem in vztrajnem delu za božji red v svetu.

Drugi so razočarani. Vsi slovenski socializmi so presenečeni, omajani. Zveza združenih delavcev pa je praktično dosledno hodila pot dosledno krščanskega pokreta in borbe malega človeka in malega naroda za njegove pravice.

Zvezi združenih delavcev tako danes ni potrebna revizija potov in ciljev. Krščanska pravičnost ostane naša postava in sredi razrvanih časov nadaljujemo boj za njeno zmago.

Vojna in socialni razvoj

V Evropi imamo vojno stanje. Armade najkulturnejših in največjih narodov se obstreljujejo z bombami in granatami, uničujejo mesta in vasi in vse, kar je človeška roka s pridnim delom ustvarila. Vlade vojskujočih se držav držav predvidevajo dolgotrajno vojno in morajo temu primerno prilagoditi svoje gospodarstvo, kar povzroča gospodarstvenikom dotičnih držav kajpada veliko resnih skrbi.

Naša država je izjavila svojo nevtralnost. Mi hočemo živeti v miru, ne zahtevamo ničesar tujega, moramo pa obenem biti pripravljeni ter stati na braniku proti vsakomur,ki bi nas hotel ali mogel ogrožati in oškodovati.

Čeprav se nahajamo v stanju stroge nevtralnosti, vojne razmere brez dvoma vplivajo tudi na naše narodno gospodarstvo. Če že ne radi česa drugega, vsaj radi zastoja v zunanji trgovini zaradi prometnih ovir, katere je povzročilo vojno stanje, pri drugih pa zopet dejstvo, da so nastale težave pri plačilu in bo treba vse te težave šele sčasoma prebroditi. Poljske pa, ki je naši državi dobavila svoj visoko kvalificirani premog, ni več in je njene rudnike zasedla Nemčija.

Iz vseh teh razlogov moramo tudi mi prilagoditi naše narodno gospodarstvo novim razmeram in se ne smemo več toliko naslanjati na inozemstvo kakor doslej.

V vojskujočih se državah je bilo gospodarstvo itak že dolga leta vpreženo v voz oboroževanja, kar je povzročilo neko navidezno blagostanje, kajti industrija je bila zaposlena v največji meri in s tem tudi delavstvo.

Gospodarski krogi imajo od oboroževanja in ostale vojne produkcije velike profite. Brezposelnosti ni, ker so ogromne množice delavcev-vojakov odtegnjene od produkcije; mesto proizvajanja se dobrine uničujejo in tudi to, kar se proizvaja služi večjim delom zopet le uničevanju. Čim dalje torej vojna traja, tem večje bo povpraševanje po produktih; krize radi nadprodukcije, kakor v letih 1929—1933 zaradi tega menda še dolgo ne bo. Vsaj ne v vojskujočih se državah, v nevtralnih pa le prehodno, dokler se v njih gospodarstvo novim razmeram ne prilagodi in preusmeri.

Zato je ravno v naši državi potrebno, da se pravočasno poišče pota in načine za preusmeritev gospodarstva v kolikor je to potrebno, kajti čeprav se moramo na eni strani veseliti, da nismo potegnjeni v vrtinec krvavega klanja, vendar ne smemo pozabiti, da je naše delavstvo v tem času najbolj potrebno zaščite glede zavarovanja njegove eksistence in ne sme biti prepuščeno samovolji delodajalcev in izjemnih razmer.

Naloga države je, da skrbi za sistematično proizvodnjo in sistematično za poslitev delavstva, opirajoč se pri tem na delavske socialne ustanove in strokovne organizacije, da se potom vzajemnega sodelovanja vseh teh činiteljev onemogoči kriza, katero občutijo v prvi vrsti socialno najšibkejši sloji, kar zopet povzroča trenja med stanovi in ogroža socialni mir. Država mora torej delati na zgraditvi vzajemnosti stanov. Ponovno smo že zapisali in povedali, da je liberalizem krivičen in tudi ne odgovarja več družabnim in gospodarskim razmeram, ker ne more zagotoviti delavskim množicam življenjski obstoj in je zaradi tega potrebno skladno sodelovanje stanov za čim pravečnejšo ureditev družbe. Naš boj za stanovsko urejeno družbo je bil torej že davno upravičen.

Izbruh vojne v Evropi je socialni razvoj le pospešil in ga vojna vedno bolj pospešuje, čim dalje traja; zato pa je tudi naš boj za stanovski družabni red, ki tvori socialni program naše organizacije, v sedanjih razmerah tem bolj na mestu in ga moramo z vsemi močmi pospešiti za blagor slovenskega delavskega stanu, da njegov gospodarski obstoj ne bo v nevarnosti, temveč si bo mogel zgraditi boljšo bodočnost, pa naj bo okoli nas kar hoče.

Mimo očitka o političnem privesku

Ko se je ustanovila Zveza združenih delavcev so nas nasprotni pokreti ožigosali za privesek politične organizacije. Ko je na jugu države nastala nova organizacija Jugoras, so o njej isto trdili. Ko sta se ZZD in Jugoras zvezala radi nekaterih značilnih sličnosti v osnovah in v borbi v eno celoto, so to klevéto zopet neprenehoma ponavljali.

Nič ni pomagalo, da sta ZZD in Jugoras vsaka na svojem teritoriju pokazala izredno strokovno delavnost in zajemanje delavskih množic v svoje članstvo. Nič ni zaleglo, da sta ti dve organizaciji pri svojem strokovnem delu za obrambo delavskega kruha žele vedno večje in vedno nove uspehe. Nasprotniki so venomer poudarjali, da so samo oni edina neodvisna delavska organizacija in da imajo zato tudi samo oni pravico do življenja in obstoja.

Zveza združenih delavcev z Jugorasom, pa tudi Jugoras sam, se na to nista ozirala, ampak sta nemoteno in vztrajno delala za zmago svojega programa in svojih idej. Ljudje, ki so v vodstvu današnje centralne organizacije Jugorasa in ZZD se prav dobro zavedajo, da je strokovni pokret treba izven trenutnih političnih koristi in kombinacij. Treba ga je zgraditi tako, da bo vzdržal vsak napad s strani nasprotnikov tudi takrat, kadar ga različni politični prijatelji ne bi mogli ali ne hoteli braniti.

Mlado delavsko nacionalno gibanje vodijo namreč vendarle ljudje, o katerih ni mogoče reči, da ne poznajo delavskega torišča in temeljnih osnov za pravi svobodni strokovni pokret. Čeprav smo poudarjali v smislu svojega stanovskega pokreta za narod eno skupno vrhovno vodstvo in ga poudarjamo še danes, nismo pozabili, da mora biti ta stanovska družba zgrajena organsko na svobodnih stanovih in ob graditvi naše organizacije ničesar nismo zamudili, da bi članstvo ne vzgajali v tem smislu. Nosilka ali vsaj predhodnica svobodnega stanu za narod je in mora biti svobodna strokovna organizacija, zgrajena na takih temeljih, da jo sami po sebi ne tirajo v brezkoristen razcep z narodno celoto in njenim predstavništvom.

Samo po sebi se razume, da nekateri važni faktorji izven strokovnega pokreta samega posredno ali neposredno skušajo radi svojih posebnih interesov vplivati tudi na zadržanje strokovnih pokretov in njihovih funkcionarjev. Čimmanj je komu za pokret, čim manj tudi pozna njegove osnove in njegovo smer, tem lažje se mu primeri, da od organizacije zahteva napačne smeri in napačne taktike.

Zdi se nam, da je bilo to potrebno povedati zlasti našim nasprotnikom, ki očividno mislijo, da je nacionalno delavsko gibanje v Jugoslaviji le zato tako hitro napredovalo, ker je imelo trenutno na najodločilnejših mestih v državi svoje najboljše prijatelje in podpornike. Nasprotniki se tolažijo, da bo narodno delavsko gibanje zato umrlo, čim bo izgubilo vpliv teh prijateljev.

Tu je treba poudariti z neizbežno jasnostjo, da je pričakovanje nasprotnikov popolnoma neupravičeno. Narodno delavsko strokovni pokret Jugorasa in ZZD sicer dela v sporazumu s svojimi odličnimi prijatelji in visoko ceni njihovo pomoč, toda svojega dela ne gradi tako, kakor da mu je opora teh prijateljev vse. Gradi ga nasprotno za čase, ko bo delavstvo v njegovih vrstah iz svoje lastne iniciativnosti vodilo glavno borbo zo novo, bolj pravično družbo.

Program Jugorasa in zlasti pa še ZZD ni program kake meščanske delavske organizacije, ki bi hotela braniti sedanji socialno politični red v domovini in v svetu, ampak pomeni prelom s staro dobo in ustvarjanje čisto novih prilik za delavski stan posebej in tudi za celotno družbo. Politične tvorbe so časovno vezane na trenutna dogajanja, strokovna borba organiziranega delavstva pa mora računati z daljno bodočnostjo ter previdno voditi, tako da nas bodočnost ne najde nepripravljene. Če tako gledamo na Jugoras in ZZD, nas nobena stvar ne more presenetiti in omalodušiti, ker je v programu samem in v stvarne delu za njegovo oživotvorjenje podano jamstvo za njen razvoj in razmah ter osvojitev bodočnosti. Naša organizacija zato ne računa s trenutki, ampak s celimi desetletji. Naše delo zaradi tega tudi ni tako plitvo in površno in ni nikakor vezano na to ali ono politično skupino, čeprav iz programske nujnosti svoje smeri tu in tam nujno podpira delo posameznih političnih skupin.

Zdi se, da so končno tudi nasprotniki začeli to uvidevati ter ločevati postransko od glavnega ali taktiko od osnov in programa. Mnogi znaki kažejo, da je pri uvidevnejših končno prodrlo spoznanje, da njim nasproti vstaja nova močna strokovna organizacija in smo prepričani, da bodo v kratkem tudi tisti, ki manj mislijo in manj razumejo, razumeli, da je Zveza združenih delavcev z Jugorasom nov moderen delavski pokret, ki so mu trajni uspehi zagotovljeni.

Cenj. naročnike - nečlane,

katerim smo s prejšnjo številko dostavili položnice, prosimo, da nam naročnino za leto 1939 v znesku din 36.— čimpreje nakažejo.

UPRAVA.

V nedeljo, 8. oktobra bo seja Kamniškega okrožja v Društvenem domu v Mengšu.

Razpust francoske komunistične stranke

Po seji francoske vlade, na kateri je bil sprejet sklep o razpustu komunistične stranke v Franciji, je bilo objavljeno o razpustu samem naslednje uradno poročilo:

Notranji minister Albert Sarraut je predložil v podpis sklep o razpustu komunistične stranke in vseh društev, ki ji pripadajo. Prepovedano je razširjanje in prodaja vseh spisov in slik ter drugega materiala, namenjenega za propagando Tretje internacionale.

Vzroki za razpust so bili v vse bolj odkritem protidržavnem delovanju francoske komunistične stranke, v katere vodstvu so sedeli ljudje, kakor Duclos, ki je bil svoječasno obsojen na smrt zaradi vohunstva, Marti, ki je bil obsojen zaradi upora v vojni, in je v španski državljanski vojni lastnoročno streljal Francoze, Thorez, ki je ob sedanji mobilizaciji pobegnil v Moskvo itd. — Komunistična stranka ni svojega rušilnega dela ustavila niti ob vojni z Nemčijo, marveč je po navodilih Kominterne skušala organizirati francoski armadi udarce v hrbet. Povod za razpust pa je dal podpis vojaške zveze med Nemčijo in Sovjeti ter sovjetski vdor na Poljsko.

Komunistična stranka v Franciji, po zlomu nemškega komunizma, središče vsega revolucionarnega delovanja v Evropi ter glavna opora Kominterne, je štela nekaj milijonov pristašev, ki so pa zadnje čase začeli v skupinah javno zapuščati stranko, katera je dejansko postala notranja zaveznica francoskih vojnih nasprotnikov. V poslanski zbornici so imeli komunisti 72 od 618 poslancev, in so leta 1936 do 1938 tvorili najaktivnejšo skupino ljudske fronte, ki je Francijo vojaško in politično oslabila, jo pripravila ob zavezništvo Italije ter s tem utrla pot vsemu sedanjemu stanju ter vojni v Evropi.

Francoski uradni list prinaša sklep o razpustu komunistične stranke in določila o hudih kaznih, ki bodo zadele vse tiste, ki bi se pregrešili s komunističnim delovanjem.

Z ozirom na razpustitev komunistične stranke v Franciji, ki jo je sklenil ministrski svet in podpisal predsednik republike, piše glasilo Vatikana, »Osservatore Romano«, da se je taka odredba pričakovala, da pa je vzbudila globok vtis zaradi razlogov, ki jih vlada odkrito ugotavlja in podčrtuje.

Pri tej odločitvi ni igral vloge goli strankarski politični moment, ampak okolnost, ki jo je poudaril že 25. avgusta t. l. v pismu na predsednika vlade Daladiera socialistični poslanec Quinson. V tem pismu je rečeno: »Celih 15 let, to je od 1920 do 1935, je komunistična stranka potem, ko je razklala delavstvo, skušala z vsemi sredstvi sabotirati našo narodno obrambo. Vojake so na vse načine obdelavali, podčastnike so po cestah napadali in častnike sramotili, vse to pa po navodilih, ki so jih dajali komunistični voditelji. Mnogi od teh voditeljev so bili za časa svetovne vojne v zaporih po dve, tri, štiri, pet, pa tudi deset let zaradi zločinov na fronti, ali zaradi sabotiranja narodne obrambe. Leta 1935 je ta komunistična stranka zatajila vso svojo preteklost, ves Ljeninov nauk in glumila narodno in demokratično stranko, ki je ponudila roko ne samo svobodomislecem, ampak tudi katoličanom. Zagovarjala je aktivno vojaško službo treh let ter zahtevala takojšnjo in odločno vojno zoper fašistične države. Vsi dobro vemo, odkod so dobili takrat ta navodila in odkod so zdaj dobili navodilo, da se vrnejo k svojim starim in pravim načelom, da se ruši francoski narod v hrbtu. Zato zahtevam, g. predsednik, da nemudoma razpustite komunistično stranko ter skličete poslansko zbornico, da bomo vrgli iz vseh zastopstev izdajalce našega naroda in delavskega ljudstva.« Pa tudi socialistična voditelja Leon Blum in Faure sta v »Le Populairu« hudo obžalovala obnašanje svojih starih zaveznikov in neki socialistični poslanec je v zunanjem odboru poslanske zbornice izjavil, da navzočnost komunističnih komisarjev pomenja veliko nevarnost. Vlada se je tega dobro zavedala šele potem, ko je izbruhnila sedanja vojna in se je po preiskavah v različnih komunističnih domovih prepričala, da je komunistična stranka zavzemala domovini sovražno stališče, kakor hitro so se na vzhodu zgodili gotovi dogodki.

Razpustitveni odlok vlade ne razpušča samo stranke, ampak prepoveduje tudi vse spise, prodajo in širjenje materiala v prid tretje internacionale. Odstavljajo se obenem vsi komunistični župani in občinski svetniki, glede komunističnih poslancev pa je v dekretu samo rečeno, da se morajo odslej vzdrževati vsakega delovanja.

Po najnovejših poročilih delajo na tem, da bi se poslanska zbornica sklicala zato, da se formalno razpusti, tako da bi komunistični poslanci izgubili svoje mandate in da bi bilo mogoče postopati tudi proti njim, ker so obdolženi hudih zločinov zoper narodno varnost in obrambo.

*

Komunistični poslanci so zaradi razpusta svoje stranke sklenili, da osnujejo novo stranko, ki naj bi se imenovala skupina francoskih delavcev in kmetov. Ta namera je zadela na ogorčeno opozicijo vseh parlamentarnih krogov, ki smatrajo, da so poslanci tretje internacionale orožje sovražnika domovine in da jih je zato na vsak način treba iz parlamenta izključiti. Policija je strogo preiskala redakcijo komunističnega dnevnika »Humanite« in zaplenila mnoge dokumente ter blagajniške spise. Sodišče pa je že celo vrsto komunistov obsodilo na manjše ali večje kazni.

Razpis

Uprava vojnotehničnega zavoda v Kragujevcu nam je pod št. 12.162 od 22. 9. 1939. preko Delavske zbornice dostavila sledeč razpis:

»Vojnotehnični zavod v Kragujevcu potrebuje večje število nižje navedenih kvalificiranih delavcev in sicer:

1. Kvalificirane strojne ključavničarje
2. Kvalificirane navadne ključavničarje
3. Kvalificirane mehanike
4. Kvalificirane elektrovarilce
5. Kvalificirane strugarje
6. Kvalificirane sezonske sedlarje
7. Kvalificirane sezonske kolarje

Ti delavci ne smejo biti mlajši od 16 in ne starejši od 45 let ter morajo biti državljani kraljevine Jugoslavije.

Kvalificirani delavci ki izpolnijo gornje pogoje in želijo, da bi bili sprejeti na delo v zavodu, morajo v svoji stroki biti dobro izvežbani.

Ti delavci morajo priti osebno v zavod radi poskusnega dela po 15 dni in sicer stalni delavci med tem ko sezonskim ni potreba. Prinesti morajo s seboj z 10.— din kolekovano prošnjo in kot prilogo sledeče dokumente:

a) mojstersko spričevalo in spričevalo o pomočniškem izpitu oz. spričevalo o izučitvi obrti.

b) poslovno (delavsko knjižico po § 307. o. z.)

c) nravstveno spričevalo, ki ne sme biti starejše od 6 mes.

d) vojaško izpravo ali potrdilo o urejeni vojaški obveznosti, če jo ima dotični po svojih letih že urejeno, če je pa mlajši, naj priloži krtni list.

Stalni delavci bodo po poskusnem delu in na podlagi pokazanega uspeha po komisiji obdržani v službi ali odpuščeni. Ti, ki so se na poskusnem delu izkazali kot nesposobni, bo komisija odstranila od poskusnega dela in jim za čas poskusnega dela izplačala polovico mezd za toliko dni, kolikor so stvarno bili na delu. (to velja samo za stalne, ne pa za sezonske delavce).

Mezde se določajo po uspehu na delu in po letih praktičnega dela v vojaških ali drugih ustanovah, po predloženih dokumentih, po čl. 43. pravil o sprejemanju delavcev.

Vsi delavci in sicer stalni, kakor tudi sezonski bodo brezplačno zdravniško pregledani od vojaškega zdravnika tega zavoda in se bo sprejelo le tiste, za katere se bo ugotovilo, da so zdravi in za delo v zavodu sposobni.

Stroške za vožnjo na poskusno delo in za eventuelno vrnitev nosi vsak sam.

Sprejem se vrši ob delavnikih pri glavnem vhodu zavoda ob 1 uri popoldne.«

Kaj prinaša dobrega nov francoski „Družinski zakonik"?

Luksemburški list »Luksemburška beseda« je med drugim objavil tudi naslednje:

Razsežne denarne podpore zdravih, otrok željnih družin s strani države in tozadevnih blagajn.

1. Za prvega otroka je določena premija 2000 do 3000 frankov, če je otrok rojen v prvih dveh letih zakona. Premija je plačljiva v dveh obrokih; prvi obrok je plačan takoj ob rojstvu, drugi pa čez 6 mesecev kasneje.

2. Vsakdo, ki dela (bodi kmet ali uradnik ali rokodelec ali industrijalec), bo prejemal od 2. otroka dalje **družinsko doklado**, ki znaša pri 2. otroku 10%, pri 3. otroku 20%, pri 4. otroku 40%, pri 5. otroku 60%, pri 6. otroku 80% itd. povprečnega zaslužka v dotičnem delu države. Ta zakonita podpora je torej precej izdatna in pomeni prav hudo obremenitev javnosti.

3. Da družinska mati lahko ostane doma in ji ni treba hoditi na delo izven doma, da bi mogla shajati, prejema družina z več otroki posebno materinsko doklado (do 10% povprečnega zaslužka), če je v hiši samo ena oseba, ki kaj zasluži, in če mati opravlja zgolj gospodinjska dela.

4. Manjši delavci, kmetje in rokodelci na deželi prejemajo družinske doklade iz lastnih blagajn, v katere država prispeva dve tretjini denarja.

5. Da se ljudje ne bodo selili iz dežele v deželo, bodo mladi zakonci, ki bodo ostali zvesti kmečkemu stanu, dobili zakonsko posojilo (od 5000 do 20.000 frankov), da si bodo mogli nakupiti pohištvo, orodje, živino, stroje itd. To posojilo bo treba vračati v 20 polletnih obrokih (začenši v drugem letu zakona). Z vsakim otrokom, ki se bo rodil v družini tekom 10 let, bo plačilni obrok manjši. Ko bo 5 otrok te družine na svetu, pa bo ves ostali dolg zbrisan!

(Nadaljevanje na 3. str.)

Iz dnevnika španskega dobrovoljca

(Konec.)

21. IV. 1939.

Tu piše: »Odpotujemo na postajo, od koder se odpeljemo proti Gursu, kamor prispemo drugi dan zjutraj. Začudili smo se. Celo mesto samih barak, ki so bile označene po abecednem redu. Prostor za 1600 ljudi v 27 barakah! Namestili smo se po narodnosti. Mi smo bili na črki H.« Opisuje, da je bilo življenje v teh taboriščih bolje vsaj zato, ker so imeli streho. (Prinesel je s seboj tudi več fotografij iz tega taborišča.) V taborišču so se delili na dva tabora: v kolovodje in maso. Oni, ki so že v Španiji počenjali tiranije nad ljudmi, so hoteli imeti komando tudi v taborišču. Mnogo se jih je dejansko balo, imeli pa so pristaše tudi pri ljudeh, ki vsled raznih deliktov niso upali na povrnitev v domovino — in jim je bila edina rešitev Rusija. Ti vodje so imeli po več natrpano polnih kovčegov in v obilici denarja, dočim moštvo ni imelo niti toliko, da bi si kupilo znamko in sporočilo naslov svojcem. Od kod so imeli to bogastvo, pač ni težko uganiti. Vsled lumparij je med taborjani prišlo mnogokrat do dejanskih pretepov... Kakšno je bilo življenje v teh taboriščih, pa dobimo takoj jasno sliko, če navedemo dobesedno, kaj piše glede preskrbe vode: »Za 1600 ljudi je tekla voda zjutraj eno uro, opoldne pol ure in zvečer pol ure. Bili sta samo dve pipi. Vsakokrat je bil medsebojni pretep.«

V eni izmed zadnjih številk je »Delavska politika« priobčila daljši članek, kako so v taborišču dne 14. julija, ob priliki francoskega praznika, priredili tudi v taborišču praznovanje. Človek je iz dotičnega članka dobil vtis, da se je to vršilo iz navdušenja in vsled komodnega življenja v taborišču, kot nekaka protiusluga. Poglejmo, kaj pravi o tem praznovanju dnevnik! Dobesedno piše: »Dne 14. julija je bila velika proslava francoskega praznika. Sodelovala je tudi godba iz taborišča. Vse je kričalo vdanost za Francijo, ko so bili pa v Španiji, so pa kričali proti nji. Če bi ti ljudje padli na svojem begu v Italijo, ali Nemčijo, bi pa kričali njim. To so delali pač samo oni brezznačajneži, avanturisti, faloti, morilci in tatovi, ki se zaradi svojih osebnih koristi v vsakem slučaju in okoliščinah ponižajo.«

Iz življenja v taborišču bo čitatelje zanimalo tudi sledeče:

»Taktika komunistov v Gursu. Ker je bilo vedng več slučajev ponorenja, je francoska oblast odredila, da se popiše vse te bolnike, da se jih odpravi v bolnico. V slovenski baraki je prebival tudi neki Bohinjčan, ki se je nahajal 10 let v Rusiji in je tudi iz nje prišel v Španijo. Nadejal se je, da mu bo omogočen povratek v svojo novo domovino — Rusijo. Bil pa je pošten, zato je bil v ostrem sporu s predstavniki slovenskega komunizma, ki tudi računajo na izselitev v Rusijo. Ker pa so smatrali vsled svojega početja tega človeka za nevarnega, so se ga hoteli znebiti na ta način, da so ga javili oblasti za umobolnega. Šele na splošno ogorčenje in kolektivno intervencijo vseh smo ga rešili. Ljudje so se resnično bali teh teroristov, da jih nekega dne zdrave ne pošljejo v norišnico, zlasti še, ker je banda imela nekaj zaslombe tudi pri francoskih komunistih.«

Pod datumom 21. VII. t. l. piše:

»Zadnji dan pred padcem Barcelone, v katerem so bile mučilnice S. I. M. (Čeke), so spustili nekoliko grup zaprtih internacionalecv in so jih pod močno stražo spremljali proti francoski meji. V eni izmed teh grup je bil tudi Slovenec J. Trojar, ki mi je o tej krvavi poti do meje, brez počitka in hrane, pripovedoval. — Ta Trojar je piscu dnevnika izročil ob odhodu iz taborišča v domovino obširno, zapečateno pismo, ki ga je šele jeseniška policija odprla. Pismo je naslovljeno na nekoga v Ljubljani in ga ima dopisnik teh stvari v prepisu. Pismo je zase zopet žalostna povest kalvarije mladega zapeljanca. V pismu opisuje to pot, pod kontrolo straže, v podrobnosti. — Med grupo je bil tudi neki polkovnik po rodu Italijan in znani beograjski nogometaš Savič Stepan, katerga so par kilometrov pred mejo ustrelili. Nahajal se je že deset mesecev v rokah Čeke. Sprevodnik grupe, neki Avstrijanec, je šele tu v taborišču izdal nam, da je imel od Čeke naredbo, da jih mora vse v njegovi grupi tik pred francosko mejo v kakem gozdu postreliti.« Na nekem drugem mestu v dnevniku omenja pisec, da so v ogromni večini vsi dobili vtis, da se jih hoče kolikor mogoče teh, ki so prišli s fronte živi, spraviti na drug način pod zemljo, samo, da ne bi bil svet izvedel krvave resnice odigranih dogodkov.

S tem zaključujemo poročilo iz dnevnika, ker bi bilo predolgo, da bi pisali o vseh doživljajih teh nesrečnih ljudi. Priporočati bi bilo, da bi se dobil nekdo, ki bi ta obširni dnevnik spravil v tisk v obliki brošure, da bi bila tako dana možnost, tiranijo komunizma v Španiji razkrinkati.

Iz vsega poročila v dnevniku dobi človek sledeč vtis: Prav je pisal za časa vojne »Slovenec«, ko je naglašal, da se vojna v Španiji ne vrši radi ohranitve republike ali drugačne oblike vladavine, temveč, da se vojna vrši po želji in zahtevi Kominterne, da zmaga v Španiji komunizem. Španski narod, ko je uvidel, da je njegova zemlja samo žrtev španskemu narodu nasprotnih idej, se je komunizmu že za časa vojne sam zoperstavil. — Na dan 1. maja v letu 1937. je po vseh večjih mestih prirejalo ljudstvo proti komunistom ogorčene demonstracije. Šele topovi in tanki internacionalistov so jih napravili pokorne. V internacionalnih brigadah so se sicer res nahajali tudi pošteni borci, ogromna večina pa je bila raznih pustolovcev in izvržkov človeške družbe, ki so potem med španskim narodom izvajali svoje znanje. Če bi Franco ne zavzel Španije še dva meseca, bi se republika sama razpadla, ker so španski vojaki že pričeli organizirano borbo proti komunizmu in vsiljenim tujcem. Narod je že težko pričakoval kam rešitve izpod tega inozemskega jarma.

Naša borba - naša rast

Opozorilo!

Uprava »Slovenskega delavca« in centrala Zveze združenih delavcev v Ljubljani opozarjata vse cenjene čitatelje našega lista, da Vidic August ni upravičen pod kakršnimkoli naslovom pobirati denar na račun »Slovenskega delavca« ali Zveze združenih delavcev. V kolikor so imenovanemu bila dana pooblastila za zbiranje oglasov in naročnikov z izrecnim povdarkom, da nima pravice do pobiranja naročnine, se ta pooblastila s tem preklicujejo. August Vidic je prijavljen policiji.

UPRAVA »SLOVENSKEGA DELAVCA« IN CENTRALA ZZD V LJUBLJANI.

Polhovgradec

V nedeljo, dne 8. oktobra bo ob pol 9. uri dopoldne redni članski sestanek. Vabimo vse tovariše, da se sestanka polnoštevilno udeležijo. Pride zastopnik centrale.

Grosuplje

Ni še dolgo tega kar smo se vselili v tukajšnjo tovarno motvoza. Naši nasprotniki so rekli, da smo zelenci, dajali so nam še druge lepe priimke, pa to našim članom in članicam ni prav nič zmanjšalo njihove volje, svoj sklep ob pristopu v ZZD tudi trdno držati.

Pri volitvah obratnih zaupnikov smo se krepko udarili. Delavstvo pa še ni bilo do dobra podkovano o enih in drugih stvareh, in ker so rdečkarji skozi in skozi spali spanje pravičnega, je marsikdo mislil, da so oni pač nedolžna živalca. Precej je pomagalo tudi kandidiranje nekaterih mojstrov, oziroma vsaj agitacija in pritisk iz njihove strani, da je »proletarska« lista za enkrat še dobila nekaj glasov več kot mi. Čas pa bo pokazal svoje in pričakujemo, da se bomo kaj kmalu lahko pomerili. Takrat bo pa rezultat najbrže precej drugačen kot je bil pri zadnjih volitvah.

Soteska

Kot smo že pisali smo v borbi. Na eni strani bi nas radi iz kože deli naši rdečkarji, na drugi strani pa tudi podjetje ni preveč naklonjeno našemu predlogu o sklenitvi pogodbe. In zgodilo se je, kar menda ni bilo samo enkrat, da so rdečkarji in podjetje hoteli skupaj pognati zelence iz Soteske. To pa ne gre! Tudi rdečkarji so že spoznali, da jih iz Ljubljane samo precej vlečejo, nič pa jim ne dajo. Upamo, da se bodo kmalu vsi trezno misleči delavci, ki so tako rekoč po pomoti zašli v nasprotne vrste, kmalu zopet z nami ramo ob rami, ko se razmere nekoliko zboljšajo v borbi za naše pravice.

Črnomelj

Ustanovili smo organizacijo. Imeli smo že sestanek, na katerem smo se dogovorili, kako bomo med delavstvo razširili ZZD. Računamo, da bo pristopilo kakih 50 do 100 članov. Potom organizacije, tega se že dobro zavedamo, bomo edino mogli braniti svoje koristi, napram delodajalcu. Naša moč je v skupnosti, zato bomo poskrbeli, da bo vse Črnomeljsko delavstvo čim preje vse organizirano. Delavstvo je zlasti radi tega ker so ga prejšnja leta varali in mešali nekateri demagogi, proti organizaciji zelo nezaupno. S stvarnim delom pa upamo tudi to nezaupanje popraviti.

Logatec

Radi sedanjih dogodkov je pri nas nastal kratek zastoj v lesni industriji. Delavstvo je bilo odpuščeno, vendar pa se je posrečilo kmalu potom naše centrale najti drugo možnost zaposlitve pri gradbenih delih. S tem bo vsaj nekoliko omiljena beda tukajšnjega prebivalstva, ki je navezana samo na prehoden zaslužek večinoma od lesne industrije. Organizacija tudi v sedanjih prilikah ni zaspala, ampak dela naprej kakor preje. Delavcev je bilo precej poklicanih na orožne vaje, pa upamo, da se bodo kmalu vrnili.

Velenje

Velenjčani se sicer redkeje oglašamo, vendar pa z veseljem vedno delamo za našo ZZD. Delo pri nas je težko, ker se moramo boriti zunaj in v obratu z mnogoterimi nasprotniki, kateri nam kjerkoli morejo samo škodujejo in polena mečejo pod noge.

Sedaj na jesen bomo zopet pričeli z pogostejšimi sestanki, da se bomo na njih medsebojno spoznali in še bolj utrdili tovariško vez med nami.

Da-si nas marksisti vedno in povsod napadajo in blatijo, vendar vztrajamo v svoji organizaciji, kateri smo s trudom in žrtvami odprli pot med delavstvo. Kot je že pri zadnjih pogajanjih za »radni ugovor« naša organizacija aktivno sodelovala, tako bo tudi v bodoče, vedno ščitila s svojim vplivom interese rudarjev v državnih rudnikih, in to gotovo z večjim uspehom, ki si z izzivanjem krajšajo dolgčas.

Št. Lovrenc na Pohorju

Kolo se suče počasi pa sigurno. Včasih so rekli nasprotniki, da nam slaba prede, sedaj se pa onim godi še slabše. To bo gotovo res, ko je od funkcije predsednika tukajšnje marksistične organizacije odstopil glavni zaupnik v tovarni Kieffer. Gotovo je imel vzroke zato, gotovo je tudi spoznal, da iz moke, ki jo dan za dnem sejejo rdeči, nikoli ne bo kruha.

Za nas se bližajo boljši časi. Svoj čas smo morali mnogo prestati v raznih »protifarških gonjah«, ki so jih organizirali nasprotniki, da bi nas uničili in onemogočili.

Zgodilo se bo gotovo, kakor se je že v mnogih krajih, da bodo kljub vsemu odporu rdečkarji počasi pa temeljito pogoreli, v kolikor ne bodo spoznali, da so jih njihovi »firarji« varali.

Mislinje

Takrat ko smo bili v borbi z dr. Pergerjem, ste precej slišali o nas. Potem, ko pa je naenkrat bila naša borba z uspehom zaključena, smo šli zopet na mirno in tiho delo za napredek ZZD. Z mezdnim gibanjem spomladi zadeva še nikakor ni urejena. Vedno še moramo ostati na braniku za svoje pravice. Res je postalo sedaj nekoliko mirnejše, toda tiha voda globoko dere, pravi pregovor. Pri sedanjih, kljub povišanju še vedno majhnih plačah moramo vedno paziti, da nam dinar za dinarjem delodajalec ne pobere. Sedanje orožne vaje so nam nekoliko zmešale naše načrte, toda upamo, da bo to kmalu minilo in potem bomo zopet še z večjim veseljem poprijeli za delo za rast in zmago ZZD.

Združenje mornarjev vstopilo v Jugoras

Združenje brodarskih privatnih nameščencev kraljevine Jugoslavije je imelo dne 18. IX. izvanredni občni zbor v Beogradu. Na občnem zboru so zastopniki Združenja razmotrivali svoj položaj in ugotovili, da so oni zelo važen činitelj v narodnem gospodarstvu ali je njihov položaj kljub temu kakor v materialnem tako tudi v socialnem oziru neurejen in so mnogi obsojeni na to, da jim po dolgih letih napornega dela preti, da bodo na stara leta brez starostne oskrbe. Kljub temu, da jim je bilo ponovno obljubljeno, da dobijo pravilnik, s katerim bo urejen položaj v službi na brodovih, vlačilcih, agencijah itd. se to do sedaj ni zgodilo. Ugotovljeno je bilo tudi, da so mornarji temu stanju delno sami krivi, ker niso obračali dovolj pozornosti organiziranju nameščencev te stroke.

Iz navedenih razlogov so sprejeli na občnem zboru sledeče sklepe:

1. Privatni brodarski nameščenci si morejo zboljšati svoj socialni in gmotni položaj samo s tem, če se v celoti organizirajo.

2. Da more Združenje mornarjev uživotvoriti svoje cilje in upešno delovati na zboljšanju socialnega in gmotnega položaja vseh brodarskih privatnih nameščencev v kraljevini Jugoslaviji, vstopa Združenje v sklop Jugorasa, katerega cilj je, da delavcem in nameščencem v državi pribori lepšo in boljšo bodočnost.

3. Občni zbor nalaga upravi Združenja, da sklep o vstopu Združenja v Jugoras izvrši, a privatni brodarski nameščenci se pozivajo, da se strnejo v vrstah Jugoslovanske delavske zveze.

4. Uprava Združenja skupno z glavnim odborom Jugorasa naj podvzameta takoj korake za izdajanje pravilnika, s katerim se naj uredijo službeni odnosi mornarjev.

Za to resolucijo je glasovalo od 80 navzočih članov oziroma delegatov, ki so predstavljali vse članstvo v državi, 78 in sta bila le dva proti, ker sta bila simpatizerja URS-a.

Prepričani smo, da bo to združenje v sklopu Jugorasa moglo v kratkem času zbrati tudi ostale brodarske privatne nameščence, ki so danes še izven organizacije in se bodo uspehi tako usmerjenega dela v prav kratkem času pokazali.

Kako so rdečkarji belgrajske Delavske zbornice branili delavske interese

Kako so URS-ovci branili delavske interese je razvidno iz sledečega zapisnika:

Delavska zbornica Beograd
št. 5099 Sp. št. 1721/38. 27. 10. 1938.

ZAPISNIK

napravljen dne 29. 10. 1938 v uradu Delavske zbornice v Beogradu.

Na podlagi poziva se je zglasil Zdravko Javkovljević trgovec iz Beograda, Kralja Petra 44-III, trgovina se nahaja Vasina št. 19. in po vpogledu v tožbo izjavlja sledeče:

Tožiteljica je bila dejansko pri meni kot služkinja od 1. maja 1930 do 27. oktobra 1938. Imela je dejansko skozi 5 mesecev po 250 din mesečne plače, a za tem po din 300.— mesečno ter stanovanje in hrano.

Plačal ji nisem redno, ker nisem imel. Vendar sem ji dal manjše svote in tudi razno blago in plačal njene obvezne prispevke. Po mojem računu ji priznam po vseh odbitkih še din 3000.— in ji vračam hranilno knjižico od din 800.—. To je moja ponudba. Knjižico ji bom vrnil danes 29. oktobra popoldne. Zdravko Jakovljević l. r.

Prisotna tožiteljica izpoveduje:

Ponudbo ne morem prejeti in ostanem pri svoji tožbi. Obračunala bom točno in svoje zahteve prijavila za tožbo sodišču. Jelica Vuk l. r.

Nadaljevanje dne 1. novembra 1938.

Pozvani Zdravko Javkovljević izjavlja:

Postavljam novo ponudbo. Tožiteljici Jelici Vuk plačam Brutto din 5000.— računajoč v to tudi din 800.—, ki so naloženi za njo v hranilni knjižici. Plačam ji torej ostanek 4200.— din in to v obrokih po din 350. od 1. do 5. v mesecu, tako da to svoto izplačam v roku enega leta. Prvi obrok po din 350.— plačam 2. 11. 1938. Zdravko Javkovljević l. r.

Prisotna tožiteljica izpove:

Sprejela sem v gotovini in na hranilni knjižici din 800.— Sprejmem ponudbo, da se mi v gotovini izplača še din 4200.— v mesečnih obrokih po din 350.— z rokom od 1. do 5. v mesecu. Sprejela sem posebno potrdilo na din 4200.— Jelica Vuk l. r.

Zaslišal:
Lazar Petrović l. r.

Predmet kot popolnoma uspel odložiti v arhivu! Beograd 1. novembra 1938.

tajnik L. Pavičević, l. r.

— — —

Tako poravnanje, da delodajalec trgovec izplača delavki dolg na zaslužku v zneku din 4200.— v mesečnih obrokih skozi celo leto, tej delavki zelo malo koristi, ker se često dogaja, da delavka spremeni svoj naslov radi zaposlitve in zaradi tega njena terjatev končno propade. Takšno delo rdečkarjev v Delavski zbornici je vredno ostre obsodbe in ga priobčimo kot primer zaradi tega, da bo delavstvo videlo kako so tudi v južnih krajih naše države marksisti ustvarili »rdeči raj«.

(Nadaljevanje z 2. str.)

6. Kmečkim otrokom, ki pomagajo kmečkim staršem doma brezplačno, bo od 18. leta dalje zagotovljen zaslužek, katerega bodo po smrti gospodarja prejeli ti otroci v denarju.

Mi le pričakujemo, kdaj bo kakšna taka uredba ali zakon zagledala luč življenja tudi pri nas, kar se nam zdi, da je prav tako, če ne še bolj potrebno, kakor pa v Franciji.

Domače novice

VOJNO MINISTRSTVO BO ODKUPILO VSO ŽIVINO IN VOZOVE, KI JIH VOJSKA NA VAJAH UPORABLJA

Pred dnevi je kmetijski minister dr. Branko Čubrilovič napovedal v svoji izjavi, da bo vojaštvo odslej vso potrebno živino in vozila za vojaške potrebe nabavljalo z odkupovanjem. Ministrski svet je na predlog ministra za vojsko in mornarico izdal uredbo o odkupu živine in vozil za potrebe aktiviranih enot vojske in mornarice, s katero se predpisuje, da se prihodnje nabave potrebnega števila živine in vozil za vojsko morajo izvršiti samo z odkupom. Ministrstvu za vojsko in mornarico je bil v te namene dan na razpolago kredit 300 milijonov din.

Uredba se glasi:

Čl. 1. Pooblašča se minister za vojsko in mornarico, da lahko za potrebe aktiviranih enot vojske in mornarice odkuplja od popisane živine in vozil, ki se nahajajo na vajah pri teh enotah, potrebno število sposobne živine ter dobrih vozil po navodilih, ki jih bo predpisal minister za vojsko in mornarico.

Čl. 2. V kolikor bi se potrebe aktiviranih enot ne mogle kriti z odkupom po čl. 1. te uredbe, se pooblašča minister za vojsko in mornarico, da v sporazumu s kmetijskim ministrom, v banovini Hrvatski pa v sporazumu z banom, izvrši odkup še potrebnega števila sposobne živine in dobrih vozil od proizvajalcev.

Za izvršitev odkupa po tem členu uredbe bo minister za vojsko in mornarico v sporazumu s kmetijskim ministrom, v banovini Hrvatski pa v sporazumu z banom, predpisal poseben pravilnik.

Čl. 3. Za odkup živine in vozil po čl. 1. in 2. te uredbe se stavlja ministru vojske in mornarice na razpolago kredit v znesku 300 milijonov din.

Čl. 4. Kdaj in v koliko preneha potreba aktiviranih enot za odkup živine in dobrih vozil po čl. 1. in 2. te uredbe, se pooblašča minister za vojsko in mornarico, da v sporazumu s kmetijskim ministrom, v banovini Hrvatski pa v sporazumu z banom, predpiše pravilnik o nadaljnjem postopku glede te živine in vozil.

Čl. 5. Vse te odredbe zakona in uredb, v kolikor so v nasprotju s to uredbo, prenehajo veljati tako, da se v prihodnje živina in vozila ne bodo več pozivala na vaje brez odkupa.

Čl. 6. Ta uredba stopi v veljavo z dnem, ko je objavljena v »Službenih novinah«.

STAVKA V OSIJEŠKI TOVARNI SLADKORJA

Delavci so zahtevali povečanje mezd, o čemer pa tovarna, kakor običajno, ni hotela ničesar slišati. Delavci so se nazadnje poslužili skrajnega sredstva in stopili v stavko. Izbrali so si bili čas, ki je za tovarnarja najbolj kritičen. Potreba po sladkorju je namreč velika in morajo vse tovarne delati s polno paro, da ne bo pokrita samo domača letna potrošnja sladkorja, temveč da se bodo ustvarile še velike zaloge za potrebe v nujnejših slučajih. Tovarnar je moral odpovedati dovoz sladkorne pese.

PRESKRBA NAŠE INDUSTRIJE S SUROVINAMI

Vse države, ki so nam doslej dobavljale surovine, so dale zagotovila, da bodo to delale še naprej. Zlasti so nam potrebni bombaž, volna, železo, stroji in podobni predmeti, katere smo dobivali tudi še sedaj v prvem mesecu vojne v Evropi. Odločilnega pomena za to trgovino je dejstvo, da na Sredozemskem morju ni vojnega stanja in se more zato trgovina razvijati nemoteno. Posebno Nemčija in Italija sta dali zagotovilo, da bosta trgovino z našo državo ne samo obdržali v dosedanjem obsegu, temveč jo bosta celo povečali, ker sta navezani na naš trg, kar se tiče kmetijskih in živinorejskih pridelkov. Prav tako je rešeno tudi drugo važno vprašanje, namreč vprašanje deviz, ki so potrebne za nakup surovin v tujih državah.

VOLITVE V SENAT

Volitve v senat so razpisane za 12. november. Po postavi je del senatorjev voljen, drugi del pa je imenovan. Senatorje po postavi volijo narodni poslanci, člani banskih svetov in pa župani. Ker pa je narodna skupščina zdaj razpuščena, poslanci pač ne bodo volili. Prav tako ne bodo mogli voliti člani banskega sveta na Hrvatskem, ker sta banska sveta v bivši savski in primorski banovini razpuščena.

Važno je tudi omeniti, da bomo zdaj na podlagi sporazuma dobili v Ljubljani vrhovno sodišče, ki je doslej za Slovence bilo v Zagrebu. To je v zvezi z organizacijo banovine Hrvatske, ki je dobila v svoje področje tudi pravosodje. Ker pa je vrhovno sodišče za Slovence bilo v Zagrebu, dobimo Slovenci zdaj vrhovno sodišče v Ljubljano.

Svet v frontah

POLJSKA

Na poljskem bojišču, kjer so vojaške operacije v glavnem trajale ne polne tri tedne, so po predaji mesta Varšave in trdnjave Modlin popolnoma končane. Varšava in Modlin sta se predali po junaški obrambi. V obeh mestih se je Nemcem predalo okoli 200.000 vojakov poljske armade. Poljskim častnikom, ki so branili Varšavo, so Nemci v znak upoštevanja njihove hrabrosti, pustili hladno orožje ter obljubili, da bodo moštvo odpustili domov.

Vsega so Nemci ujeli okoli 700.000 vojakov in okoli 1200 topov. Ruska armada pa je ujela okoli 200.000 poljskih vojakov in 400 topov, mnogo pa jih je pribežalo v Rumunijo, Madžarsko in Litvo, kjer so bili razoroženi in internirani.

NEMČIJA — RUSIJA

Nemški zunanji minister Von Ribentrop je bil med tem že drugič na povabilo Stalina v Moskvi, kjer so sklenili končnoveljavno pogodbo po novi razdelitvi Poljske.

Po tej pogodbi poteče meja med Rusijo in Nemčijo sedaj od vzhodne Prusije preko Lomže na Bug in po Bugu proti jugu tako, da pripadata Brest Litovsk in Přemysl še Sovjetski Rusiji. Nemške in Ruske čete so med tem že zasedle svoji državi pripadajoče ozemlje in obe državi izjavljata, da smatrata razdelitev Poljske za končnoveljavno, ki se drugih držav ne tiče in je zato nadaljnje vojno stanje med Nemčijo z ene ter Anglijo in Francijo z druge strani nesmiselno.

Nemčija in Rusija sta se ob priliki pogajanj tudi dogovorili, kako bosta še naprej trgovali. Prav tako pa sta sestavili studi načrt o tem, kako bosta pritisnili na Anglijo in Francijo, da se bo vojna na zapadu zaključila.

TURČIJA

V Moskvi je bil tudi turški zunanji minister Sarad Zoglu, kjer bo sklenjena tudi pogodba med sovjetsko Rusijo in Turčijo. Obenem pa sklepa Turčija tudi pogodbo s Francijo in Anglijo, ki pa bo veljala le toliko časa, dokler Rusija ni v vojnem stanju z Anglijo in Francijo.

ESTONSKA

Sovjetska Rusija je sedanji mednarodni položaj izkoristila zato, da si zavaruje svojo nadmoč v Vzhodnem morju. Nenadoma je Rusija začela dolžiti Estonsko, da je ona kriva, da je iz Talina pobegnila poljska podmornica »Orel«, ki sedaj straši boljševiške parnike po Finskem zalivu. Sovjetska vojska se je začela zbirati ob meji Estonske države, ki ima nad 1,000.000 prebivalcev in je tako velika, kakor približno ¼ Jugoslavije. Tudi sovjetska letala so začela preletavati estonsko ozemlje in pred Talin je priplula velika sovjetska vojna ladja. Pod temi pogoji se je moral v Moskvi pogajati z boljševiško vlado estonski zunanji minister in je sovjetska vlada zato dobila vse, kar je hotela.

Sklenjena je bila nenapadalna pogodba med Estonsko in sovjetsko Rusijo, ki je s tem dobila ob morju važna oporišča in več estonskih otokov. Južni del Finskega zaliva je s tem v sovjetskih rokah, Estonska sama pa tvori sedaj nekakšen protektorat sovjetske Rusije slično Češko-Moravskemu protektoratu v Nemčiji.

ITALIJA

Italijanski zunanji minister grof Ciano je odpotoval v Berlin, kjer ga je sprejel zunanji minister Von Ribentrop. Italijanskega zunanjega ministra je v Berlin povabila nemška vlada. Ker je do tega obiska prišlo zelo nenadno v trenutku ko gre za končno določitev front v Evropi se pripisuje temu sestanku velik pomen. Na njem so najbrže sklepali o mirovnem predlogu, katerega bi predložili Angliji - Franciji. Ta mirovni predlog naj bi vseboval dve glavni točki.

1. Med sovjetsko Rusijo in Nemčijo naj bi se ustanovila nova poljska država z glavnim mestom Varšavo. V tej državi bi bila še mesta: Lodž, Radom, Kielce in Lublin.

2. Naj se skliče konferenca petih velesil: Italije, Nemčije, Anglije, Francije in Sovjetske Rusije. Na tej konferenci pa bi reševali tudi vprašanje Tunisa, Korsike in kolonij.

V angleških krogih zatrjujejo, da taki mirovni predlogi ne bodo rodili uspeha, ker Anglija meni, da bi sprejem takih predlogov pomenil, da so si postavili Angleži sami Hitlerja za diktatorja. Anglija in Francija bosta odločno branili svoja načela in ne bosta mirovali, dokler ne bo obnovljena Poljska in zrušen narodnosocialističen režim v Nemčiji.

STALIŠČE HITLERJA

Nemški kancler Hitler je izjavil, da hoče, ako se odbije njegov novi mirovni predlog, nadaljevati vojsko z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Zato je sklical vojni svet, na kateremu so prisostvovali vrhovni poveljnik vojske in predstavniki vlade ter je zato tudi sklical rajhstag, da s tega mesta sporoči nemškemu narodu namere vlade in pojasni nemško-sovjetsko mirovno ofenzivo.

PAPEŽ PIJ XII. TOLAŽI POLJSKO

Sv. Oče je sprejel skupino Poljakov v posebni avdienci. Na čelu poljske skupine je bil poljski kardinal-primas dr. Hlond.

Sv. Oče je imel na vse Poljake govor, v katerem je opisoval veliko nesrečo, ki je zadela Poljsko. Pri tem je opozarjal na zgodovino Poljske. Svoj govor je sv. oče zaključil z besedami:

»V tem trenutku teko skozi Poljsko reke solza, toda tam so se dobojevale tudi sijajne zmage, zaradi katerih so vam celo vaši sovražniki dali pravično priznanje. Poljska je v svoji burni zgodovini vedela za dobe navidezne smrti, toda prav tako tudi za mnoge dni vstajenja in novega življenja. Upajmo, da Vsemogočni ne bo dopustil, da bi se v vaši državi uničila vera. Kristus se bo zavzel za Poljsko, ker je Poljska odločena, ne propasti.«

POSLANICA KARDINALA HLONDA

Primas Poljske kardinal Hlond je po vatikanskem radiu naslovil v poljskem jeziku na Poljake poslanico, v kateri najprej pozdravlja svoj junaški narod, ki je v težki preizkušnji postal predmet tolikega občudovanja in sočustvovanja vsega sveta. Pozivlja svoj narod, da naj v polnem zaupanju na Boga in na pravico pričakuje dne, ko se bo vrnilo njegovo svobodno življenje, ki bo trdnejše in srečnejše, kakor kdajkoli v preteklosti. Potem je kardinal Hlond pozval svoje rojake, da naj mirno delajo naprej, naj bodo med seboj složni, naj goje bratstvo in živo versko življenje ter ostanejo zvesti svoji cerkvi in duhovščini ter svojim krščanskim in narodnim običajem. Kardinal Hlond se je poklonil junaški poljski vojski, predvsem pa Varšavi ter tolažil ranjene in ujetnike, tisti pa, ki so padli, bodo večno živeli v zgodovini. Posebno se je spominjal svoje poznanjsko-gnezenske nadškofije. Obrnil se je k Materi božji čenstohovski in ostrobramski, da bi se ponovil čudež 20. stoletja, ko je Poljska premagala sovražnika krščanstva. Dejal je, da toliko trpljenje in tolike žrtve, ki jih je prinašal poljski narod hrabrega srca za krščansko svobodo, gotovo ne bodo zaman pred Bogom, da bi Poljska zopet vstala.

NOVA POLJSKA VLADA V PARIZU

Predsednik poljske republike Moscicky je odstopil. Po poljski ustavi je sam po sebi postal njegov naslednik dosedanji predsednik senata Radislav Rackijevicz in je ta na poljskem poslaništvu v Parizu prisegel. Hhratu je odstopila tudi dosedanja poljska vlada. Predsednik Rackijevicz je nato imenoval novo vlado, kateri predseduje vrhovni poveljnik poljske vojske v Franciji general Sikorski.

V poljski katoliški cerkvi v Parizu je bila nato ginljiva svečanost. Poljaki, ki živijo v Parizu, so prisegli zvestobo novemu predsedniku poljske republike, da se bodo bojevali za Poljsko do kraja. Poleg predsednika republike Rackijevicza so svečanosti prisostvovali predsednik poljske vlade in poveljnik poljskih čet v Franciji general Sikorski, minister za zunanje zadeve Zaleski, finančni minister Koc, poljski veleposlanik Lukasijevicz in druge ugledne osebnosti. Predsednika francoske vlade Daladiera je zastopal major Douars. Cerkev je bila okrašena s poljskimi zastavami in poljskim grbom. Predsedniku republike so bile prirejene burne manifestacije ob prihodu in odhodu. Po prisegi so prisotni Poljaki zapeli poljsko himno ter druge poljske nacionalne pesmi.

STALIŠČE AMERIKE

Ameriški senator Bridges iz New Hampshira, kandidat za predsednika Zedinjenih držav in doslej eden najognjevitejših pristašev popolne nevtralnosti, je izrazil svoje mnenje po radiu. To mnenje je ugodno smislu za Rooseveltovo pojmovanje nevtralnosti. Senator je med drugim dejal: Ne želimo videti, kako se širita nacizem in komunizem. Sklenili smo preprečiti razširitev teh sistemov na ameriško celino. Borili se bomo proti temu in to preprečili. Bridges je predlagal, naj člani kongresa ostanejo v Washingtonu ves čas evropskega spopada, da bi ob potrebi lahko izvedli spremembo zakona o nevtralnosti. Ameriške tovarne morajo delati za narodno obrambo. Amerika bo ohranila nevtralnost vse dotlej, dokler bo to mogoče. Državno obrambo pa bo uredila tako, da bo ob potrebi lahko takoj stopila, da bo nasprotnik takoj čutil ameriško silo.

VOJSKA NA KITAJSKEM

Po poročilu vrhovnega poveljstva so japonska letala ponovno bombardirala Čungking. Druga japonska letalska eskadrila pa je bombardirala Suining, 30 km severovzhodno od Čunkinga. Tam so z bombami razrušili letališče. Vsa letala so se nepoškodovana vrnila na svoja oporišča.

V nasprotju z vestmi je predstavnik jap. zunanjega ministrstva izjavil, da mu dosedaj ni nič znanega o nekem službenem koraku Anglije, da bi se nadaljevala pogajanja med Japonsko in Anglijo, katera so bila prekinjena 19. avgusta. V političnih krogih prevladuje mnenje, da žele na japonski strani za sedaj samo razpravo o čisto krajevnih vprašanjih, ki se nanašajo na ohranitev reda in varnosti v Tiencinu. Načelnih vprašanj o pravicah in interesih Japonske in Anglije ter gospodarskih vprašanj Japonska za sedaj noče dati na dnevni red.

Povračilo prispevka zavarovanja v primeru onemoglosti, starosti in smrti

Na vprašanje nekega krajevnega organa glede povračila prispevka za zavarovanje objavlja SUZOR sledeče:

Povračilo deleža ženskim zavarovancem v primeru poroke.

1. Za pravico povračila deleža v takih primerih morajo biti izpolnjeni sledeči pogoji:

a) da so se take osebe res poročile,

b) da jim je obveznost zavarovanja trajno prenehala v razdobju do pol leta pred oziroma do dveh let po poroki in da zavarovanje niso prostovoljno podaljšale,

c) da so povračilo deleža zahtevale v roku od 1 leta po prenehanju obveznosti zavarovanja.

Razlog za povračilo je poroka, za katero se mora smatrati zakonita poroka po predpisih, ki na dotičnem pravnem področju veljajo za sklepanje zakona.

Pod pojmom pol leta se razume 6 koledarskih mesecev. Prenehanje obveznosti zavarovanja za rok, navéden pod b), se računa od dneva poroke.

Ker je v teh primerih važno, kakšen je rok za mesece in leta, zato se imajo ta razdobja računati tako, da se kot zadnji dan roka vzame tisti datum, ki po svoji številki odgovarja datumu, s katerim se rok začne. Če bi bila n. pr. 23. julija 1939 objavljena poroka, obstoja pravica na povračilo deleža samo v tem slučaju, če je obveznost prenehala v dobi od 23. januarja 1939 do 23. julija 1941 in da zavarovanje ni prostovoljno podaljšano. Če je n. pr. v tem slučaju obveznost zavarovanja pravno prenehala obstojati dne 13. junija 1940, torej v roku, ki daje pravico, da se zahteva povračilo deleža, se to povračilo lahko zahteva do najkasneje 13. junija 1941.

Če datum, po katerem se rok konča v odgovarjajočem zaključnem mesecu ne obstoja, se mora vzeti zadnji dan tega meseca, kot zadnji dan roka. Če n. pr. rok začne 31. avgusta 1939 in se konča čez pol leta nazaj — torej 31. februarja 1939, se mora v tem primeru kot zaključni dan roka vzeti 28. februar 1939 in to zaradi tega, ker v februarju ni 31., 30. in tudi ne 29.

2. Pod trajnim prenehanjem obveznosti zavarovanja se mora razumeti tako prenehanje obveznosti zavarovanja, ki se do dneva vložene zahteve za povračilo ozir. do dneva izplačila ni ponovilo ter se v naprej ne more predvidevati, če bo dotična oseba v doglednem času ponovno prisiljena, da nastopi kakšno najemninsko delovno razmerje.

Pod prostovoljnim podaljšanjem zavarovanja se smatra tisto prostovoljno podaljšanje zavarovanja, ki ga dovoljuje čl. 80. zakona o zavarovanju delavcev, ki se glasi:

»Osebe, katerih obveznost zavarovanja je prestala, ker je zanje vplačanih vsaj 100 tedenskih prispevkov, smejo prostovoljno podaljšati zavarovanje za onemoglost, starost in smrt, in sicer največ v onem mezdnem razredu, v katerem so bile, ko je obveznost prestala, ne glede na to, ali bivajo v državi ali v inozemstvu.«

3. Povrniti se morajo celokupni prispevki, in sicer prispevek, ki odpade na delodajalca, kakor tudi tisti, ki odpada na delavca in ga delodajalec sme od zaslužka odbiti.

4. Povrniti se morajo vsi prispevki, vendar v nobenem primeru več, kakor znese enoletna pravica na rento dotične osebe. Ker po zakonu obstojata dve vrsti rent (invalidska z 200 in več tedenskim vplačanim prispevkom ter starostna z 500 in več tedenskim prispevkom, se mora višina enoletne pravice na rento ugotoviti po predpisanih prispevkih.

Če je torej zavarovanka bila neprestano zavarovana v 11 mezdnem razredu znaša njena lastna renta: Povprečni letni invalidski prispevek (376 din) krat 8, torej 3008 din, a starostna (500 ali več tednov zavarovanja) povprečni letni prispevek (376 din) krat 12, torej 4512 din. Da bi ta letni znesek rente bil vplačan po prispevkih, je potrebnih v tem primeru 417 tednov prispevka za invalidsko ali 626 tednov za starostno rento.

Pokoj. zavarovanje trgovskih pomočnikov, zobnih tehnikov in strojnikov

Pretekli mesec je zasedal v Ljubljani Svet pokojninskega zavarovanja, ki ga tvorijo predstavniki pokojninskih zavodov v Belgradu Ljubljani, Sarajevu in Zagrebu, pod predsedstvom načelnika ministra za socialno politiko in narodno zdravje g. Dušana Jeremića. Seje Sveta se je udeležil razen predstavnikov, podpredsednikov in direktorjev teh zavodov kot ekspert ministrstva tudi g. svetnik g. Albert Vizjak.

Ta seja je nadaljevanje prve seje, ki se je vršila v Sarajevu v dneh 6. in 7. avgusta t. l. in so se na njej pretresala najaktualnejša vprašanja nameščenskega pokojninskega zavarovanja.

Tako je bil sprejet poslovni red za poslovanje Sveta pokojninskega zavarovanja, po katerem se bodo na osnovi enakopravnosti reševala vsa vprašanja, ki so važna za pokojninsko zavarovanje in za pokojninske zavode. Sklepi Sveta so obvezni za vse zavode samo, če so sklepi sprejeti soglasno, tako da je varovana neodvisnost vsakega zavoda. Dolžnost predsednika Sveta vrše izmenoma predsedniki posameznih zavodov po alfabetskem redu sedeža zavodov. Za prvega predsednika je bil soglasno izvoljen predsednik ljubljanskega zavoda dr. Anton Milavec zaradi njegovih osebnih zaslug in prizadevanj Pokojninskega zavoda v Ljubljani za razširjenje pokojninskega zavarovanja nameščencev in za organizacijo novih zavodov. Sklenjeno je bilo soglasno, da se pokojninsko zavarovanje razširi na trgovske pomočnike, zobne tehnike in strojnike s strojniškim izpitom in da izdelajo zavodi konkretne načrte ter jih predlože ministrstvu socialne politike in narodnega zdravja.

Zaradi dokupa let za pokojninsko zavarovanje novinarjev in državne subvencije in ostalih sredstev se je postavil Svet na stališče, da naj Jugoslovansko novinarsko udruženje predloži ministrstvu konkretne predloge za rešitev tega vprašanja.

Za izdelavo statuta pokojninskih zavodov je bila določena komisija, ki se bo v najkrajšem času sestala in dovršila potrebne načrte.

Razpravljalo se je tudi o finančnih razmerah pokojninskih zavodov in je bilo sklenjeno, da se odpošljejo v tem pogledu predlogi pristojnim oblastvom.

Pokrenjeno je bilo vprašanje izdajanja skupnega organa pokojninskih zavodov, ki bo omogočal publikacijo in razpravljanje o vseh problemih pokojninskega zavarovanja.

Ta prva seja Sveta je razpravljala razen od zgoraj navedenih, tudi o celem nizu drugih vprašanj, ki se morajo v bodočnosti še razpravljati in rešiti, in lahko pričakujemo, da bo delo tega skupnega foruma vseh pokojninskih zavodov koristilu našemu celokupnemu pokojninskemu zavarovanju.

S seje je bil poslan brzojavni pozdrav ministru socialne politike in narodnega zdravja g. dr. Srdjanu Budisavljeviću in banu dravske banovine g. dr. Marku Natlačenu.

Dečja renta in vdovska podpora

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja svojce umrlih članov, ki so za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt po 1. septembru 1937 vplačali vsaj 100 tedenskih prispevkov, da prijavi za dečjo rento ali vdovsko podporo brezpogojno prilože: 1.) Mrliški list. 2.) Družinski izkaz (izpisek oziroma poročilo župnijske matice). Obe listini dobe svojci v župnišču ter sta v smislu § 189. ZZD **kolekov prosti.**

Znižane cene za delavce v Narodnem gledališču

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani je na prošnjo Delavske zbornice dovolila delavcem 50% popust za balkonske in galerijske sedeže v drami in operi. Pri gledališki blagajni je treba predložiti samo potrdilo, ki ga dobe delavci v knjižnici Delavske zbornice ali pa pri svojih strokovnih organizacijah. Gledališka uprava je s tem omogočila tudi delavcem, da obiskujejo gledališke predstave in smo prepričani, da se bodo delavci številno poslu-ževali te ugodnosti.

List izdaja za konzorcij: Preželj Franc, Ljubljana. — Urejuje: Križman Andrej, Ljubljana. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Mislj. tisk.: A. Trontelj, Groblje.